СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 257. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 4 листопада 1931.

VOL. XXXIX. No. 257. Jersey City, N. J., Wednesday, November 4, 1931. THREE CENTS.

ГУВЕР ВЗИВАЄ СВЯТКУВАТИ ПАМЯТЬ ЗАВІШЕННЯ ЗБРОЇ

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер проголосив проклямацію, в якій взиває населення торжественно святкувати по церквах і школах „Армистис Дей" в дні 11 листопада. Президент каже, що треба дякувати Богови, що на землі є „спокій", та що треба доложити дальших зусиль, щоби цей спокій задержати та наклонити держави до мирного співжиття.

ДАЛІ СКУПОВУЮТЬ ПШЕНИЦЮ.

ШИКАҐО. — Ціна на пшеницю піднеслася за один день на два центи на бушлю. Зі всіх сторін надходять замовлення на дальші закупна. Такі самі відомости надійшли теж з пшеничного ринку у Вінніпеґу в Канаді. Декотрі вже числяться з тим, що ціна дійде до $1 на бушель. За один тиждень піднеслася вартість пшениці, нагромадженої у фармерів з Кензас і Західної Канади, на $25,000,000.

З Европи надходять теж нові замовлення. Загадочним є тільки невиразне становище совітів, які здержали висилку збіжа на европейські ринки. Дехто каже, що совіти ждуть, аж підскочать ціни, а тоді завалять ринки своїм збіжем. Знов інші твердять, що совіти не висилають збіжа на продаж, бо жнива не дописали і нема що висилати.

ЗБІЖЕВИЙ СПЕКУЛЯНТ ТЕЖ ЗАКУПОВУЄ ПШЕНИЦЮ.

НЮ ЙОРК. — Вол Стріт пильно слідить за Артуром В. Кутеном, одним з найбільших збіжевих спекулянтів в Америці. Його фінансова ґрупа закупила тепер великі запаси пшениці й далі її закупове. З того вносять, що збіже буде йти далі вгору.

Американські фармери мають тепер під рукою коло 400,000,000 бушлів збіжа.

З 10 СТЕЙТІВ ДОНОСЯТЬ ПРО БИЗНЕСОВУ ПОПРАВУ.

ВАШИНҐТОН. — З ріжних промислових центрів в 10 стейтах доносять, що всюди слідний бизнесовий рух. Надходять нові замовлення і фабрики приймають більше число робітників. Зворот до ліпшого слідний у вугільній, сталевій, паперовій, обувній і мясній промисловости, а також у фабриках рільничих машин.

ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ВІДЗИВАЄТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — Червоний Хрест розпічне з днем 11 листопада кампанію за приєднування членів. Кампанію поведуть 360 відділів Червоного Хреста й вестимуть її до „Дня Подяки".

Президент Гувер перший відновив своє членство. Кождий член дістане картку, в якій взиваєтьcя до датків у сумі $1, $5, $10 і $25.

„АКРОН" ВІДВІДУЄ РІЖНІ МІСТА.

ЛЕЙКГОРСТ (Ню Джерзи). — Новий американський воздушний великан, дирижабль „Акрон", відбув подорож, довгу 500 миль, і відвідав Вашинґтон, Болтимор, Филаделфію і Ню Йорк. Мешканці тих міст мали нагоду оглядати великана, який відбував подорож у товаристві „Лос Енджелеса" й інших менших дирижаблів.

„Акрон" віз із собою 107 подорожних. Вибираючись у нову подорож в сторону Нової Анґлії, він хоче забрати з собою 200 подорожних.

СИНТЕТИЧНА ҐУМА.

АКРОН (Огайо). — Компанія Е. І. ді Понт де Немур подає, що по кількалітних дослідах удалося її хемікам виробити ґуму з вугля, соли, води й інших матеріялів.

Отся штучна ґума має заступати ту, яку видає природа. Але ще треба дальших дослідів, щоби ту штучну ґуму можна було вжити до всіх тих цілей, для яких запотребовувано досі природну ґуму.

ТРИ ДЕМОКРАТИЧНІ МЕЙОРИ.

НЮ ЙОРК. — Мейор Чермак з Шикаґа, Гейґ з Джерзи Сіти і Вокер з Ню Йорку, всі три демократи, радили спільно над президіяльними виборами. Чермак наклонював Гейґа і Вокера, щоби вжили своїх впливів на те, щоби краєва демократична конвенція відбулася в Шикаґо.

ЩО ЗНАЧИТЬ ГОЛОСУВАТИ НА ТАМАНІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК. — Нормен Томас, соціялістичний кандидат на президента дільниці Менгетен, взивав радіом не голосувати на кандидатів Тамані Гол, бо голосувати на них, значить попирати ґрефтярство, судейську продажність і корупцію.

ПО ЦЕНТІ ВІД ЇЖІ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

НЮ ЙОРК. — Студентки Барнард Каледжу складатимуть на протязі 4 тижнів по одному центови при кождій їжі для безробітних. В той спосіб думають зібрати за місяць $1,000.

ЗАТВЕРДИЛИ ВИРОК НА БАНДИТА.

ВАШИНҐТОН. — „Суприм Корт" затвердив вирок, яким засуджено Релфа Кепона, брата ославленого ватажка бандитів, Ал Кепона, на кару трилітньої вязниці і $10,000 за ошуства при плаченню податків.

ПОЛІЦІЯ РОЗІГНАЛА ДЕМОНСТРАЦІЮ БЕЗРОБІТНИХ В ОТТАВІ.

Біля 2,000 безробітних в Оттаві улаштували демонстрацію під проводом комуністів. Підчас демонстрації прийшли на площу біля сто поліцаїв та розігнали демонстрантів. Двох комуністів арештовано.

ЗАСТРІЛИВ СИНА ЗАМІСЦЬ КУРКИ.

Михайло Адамчук з Мінітонас, Ман., вибрався на полювання диких курок. З ним пішли його два малі сини. Остаточно Адамчук сказав синам, щоби пішли додому, бо може з котрим статися нещастя через стріляннину. Та сини тайком від батька осталися надалі в корчах, де полював Адамчук. Підчас полювання почув Адамчук, що щось рухається в корчах. Думаючи, що це дика курка, він вистрілив і доперва тоді побачив, що застрілив свойого 4-літнього сина Володимира.

ТАКИ ДІСТАВСЯ ДО КРИМІНАЛУ.

Іван Федорчук із Ст. Кетерінс, Онт., конечно хотів дістатися до арешту й тому вибив вікна в хаті своєї жінки. Коли поліційний суддя запитав його, якого засуду він хоче, цей сказав, що найменше рік тюрми. Одначе суддя не вволив його волі й засудив його лише на місяць. Федорчук, невдоволений з такої малої кари, прирік перед суддею, що після відсидження кари знову щось вистроїть, щоби дістатися до криміналу.

БЕСАРАБСЬКІ СЕЛЯНИ НЕ ХОЧУТЬ ПЛАТИТИ ПОДАТКІВ.

До села Манзир у повіті Тягиня прибули два делеґати міністерства рільництва, щоби списати заподіяні градом шкоди. Кількох селян розповсюднили вістку, що село вже не буде платити за цей рік податків, бо це їм зарахується за шкоду. Внаслідок цеї вістки не хотіли селяни платити податків. Жандарми арештували вісьмох селян, котрим закидується, що то вони пустили таку поголоску. Але селяни села Манзир вислали депутацію до міністра Бесарабії й арештованих випустили на волю.

ТРИ РОКИ ТЮРМИ ЗА ВБИВСТВО МУЖА.

54-літня Катерина Прачун з Гульча, пов. Сокаль, підозрівала свого чоловіка Михайла, що він її зраджує. Через це були між ними вічні сварки, аж нарешті в ночі, як Михайло спав, Катерина вхопила за сокиру і зарубала його на смерть. В суді боронилася тим, що чоловік її бив і вона не тямила, що робить. Дістала три роки тюрми.

МАЮТЬ ДОСИТЬ ПОЛІТИКИ.

Московська большевицька преса бідкається, що між робітництвом запанувала загальна політична апатія. Навіть партійні робітники не ходять на збори й засідання своїх клюбів і союзів. Через те влада закрила в Ленінграді 26 робітничих клюбів. Здається, що проблеми пятирічки й світової революції пішли в тінь перед куди важнішою проблемою — закупна бараболі на зиму.

ВЕЛИЧЕЗНІ ШКОДИ ЗПРИВОДУ ПОЖЕЖ.

В протягу останніх десять літ було в Канаді 386 тисяч пожеж, які спричинили шкоду вартости 413 міліонів долярів. Наслідком пожеж згинуло 3,926 осіб і 9,853 було важко попечених та покалічених.

Останнього року занотовано 39,200 пожеж, що вчинили на 46 міліонів і 110 тисяч долярів матеріяльної шкоди.

ІТАЛІЙСЬКА КРОВ ГОРЯЧА І В КАНАДІ.

Від довшого часу в італійській дільниці Ніяґара Фолс, Онт., відбувалися часті бійки між Італійцями. Підчас бійок уживано бомб, ножів, бритв, рушниць і т. і. Оноді прийшло знову до бійки, в якій поранено стрілами з рушниць 11 осіб, між ними одну жінку й троє дітей. У звідомленнях не подається причини тих бійок. Арештовано двох Італійців.

З НАШОЇ „ДІЯЛЬНОСТИ" НА РЕЛІҐІЙНОМУ ПОЛЮ.

Українська греко-католицька парохія в Едмонтоні святкувала одної неділі празник св. Йосафата Кунцевича. Вечером того дня улаштовано в місцевім Нар. Домі спеціяльний концерт, на якому між іншими промовляв василіянин о. Дякович. Коли о. Дякович, представляючи заслуги Йосафата для кат. церкви й українського народу, зазначив, що католицька церква є більш українською ніж православна, один з публики крикнув: „Брешеш, православна більш українська!" Вмить прискочили до нього два чоловіки, також з публики, витягнули його за двері та трунули зі сходів.

ВЕРШОК СТУДЕНТСЬКОЇ СВАВОЛІ.

Учасника міжпарляментарної конференції в Букарешті, відомого бельгійського пацифіста Ля Фонтена, і його дружину напали три студенти і побили. Студенти кажуть, що Ля Фонтен мав у Букарешті пацифістичний виклад, який їм не подобався. Всіх трох арештували і поставлять їх перед наглий суд.

БРАТОВБИЙСТВО ЗІ СТРАХУ.

В селі Антоновичі на Виленщині знайдено в стодолі братів Міхаловських закопану людську голову. Слідство виявило, що Ян і Міхал Міхаловські мали божевільного брата, який завжди відгрожувався, що спалить їх господарство. Через те його міцно пильнували, але раз якось він вирвався з хати і почав тікати в поле. Брат Міхал догонив його і тріснув буком по голові так міцно, що нещасний божевільний упав на місці трупом. Братовбийник не знайшов інакшої ради, як почвертквати тіло вбитого й закопати його частинами по ріжних кутках обійстя.

ЯК ЗАБЛОЦЬКИЙ НА МИЛІ.

Большевицьке торговельне представництво у Варшаві стратило на трансакціях з місцевими торговельними фірмами 1,200,000 долярів — головно через невиплатність деяких фірм. Ходять чутки, що варшавське торговельне представництво мають через це зліквідувати.

СТРАТИ АЛБЕРТІЙСЬКИХ ФАРМЕРІВ ВІД ГРАДОБИТТЯ.

Албертійські фармери, забезпечені на основі провінціональної асекурації від градобиття, потерпіли цього року шкоду до висоти 154 тисяч долярів. Решту шкоди у висоті 1,802,000 долярів покрила асекурація.

НЕЩАСЛИВА ПРИГОДА ПІДЧАС ПОЛЮВАННЯ.

20-літній Василь Підкова з Іннісфрі, Алта., був на ловах зі своїм товаришем М. Кульматицьким. Коли вони переходили через корчі, рушниця Кульматицького вистрілила й поранила Підкову в живіт. Він лежить важко хворий у веґревільськім шпиталі.

СВІТОВА ВІЙНА В 1934 РОЦІ.

Таку війну віщує німецький письменник Ґебш у своїй повісти „Божевільна Европа". Він пише, що війна вибухне знову на Балкані і Союз Націй не зможе полагодити суперечки мирно, а що тепер кожда держава є в союзі з якоюсь іншою, то зачнеться знову світова війна. Але та війна буде тревати коротко, бо тільки кілька днів! Бо за одну ніч літаки знищать бомбами й ґазами усі міста до основ, так, що всі держави будуть зруйновані і не буде знати, хто виграв, а хто програв. Цілий світ заміниться у велике кладовище, бо погинуть і міліони людей і звірят. — Це є фантазія письменника, але не важко, щоби вона і здійснилася, бо те, що нині в світі діється, до добра не веде.

ЧЕКАВ НА ПІМСТУ 20 РОКІВ.

У Варшаві 62-літній залізничий робітник Понятовський прийшов до кабінету віцедиректора залізниць, інж. Зінкевича, і стрілив до нього тричі з револьвера. Усі три кулі вцілили, але мимо того ранений Зінкевич вирвав револьвер від напасника і наробив крику. Понятовського арештували і він зізнав, що мусів пімститися, бо Зінкевич ще перед 20 роками, як вони оба працювали на сибірській залізниці, звів його жінку, яка опісля десь щезла. Понятовський довгі літа блукав по Росії, врешті вернувся до Варшави і шкав за Зінкевичем, щоби пімститися. При кінці зізнань заявив, що не жалує вчинку і таки пімститься, як вийде на волю.

ВЖЕ Й КАЛУШ АМЕРИКАНІЗУЄТЬСЯ.

Мошко Найман, купець в Калуші, дістав оноді анонімний лист, у якому якась невідома „чорна рука" домагається окупу 2,500 зл. під загрозою тяжкої й скорої смерти. Ґроші мають бути зложені в сусіднім смітнику. Охолонувши з переляку, Найман побіг з листом на поліцію, яка взялася за відшукання помислових опришків.

ЗГОРІЛА КОРШМА З ШІСТЬМА ЛЬОКАТОРАМИ.

В Кельпінях коло Торуня на Поморю згоріла коршма Людвіка Островського. В коршмі спав якийсь Рількель з жінкою і трома доньками та якийсь Доптальський. Усі вони підчас сну згоріли. Згоріло також тіло тритижневого немовляти, що померло перед двома днями.

ЛЯВАЛЯ ВИТАЮТЬ ЯК ТРИЮМФАТОРА

ФРАНЦУЗИ ПЕРЕКОНАНІ, ЩО ВІН ЗДОБУВ АМЕРИКУ НА СТОРОНУ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ (Франція). — Премієр міністер Ляваль вернувся з Америки. В корабельній пристані в Гаврі, а також у Парижі, його витали маси населення. Ентузіязмови не було кінця. Всі витають його як того, що прихилив Америку до Франції й здобув їй симпатії навіть таких політиків як сенатора Бора.

Ляваль уже відбув авдієнцію в президента Думерґа й мав коротку нараду з членами уряду. Тепер французький уряд почне поспішно переводити в життя ту програму, яку одобрено у Вашинґтоні. Німецький амбасадор фон Геш звернувся до Ляваля зі спеціяльною петицією в імени Німеччини та її приватних кредиторів. Точний зміст петиції ще не відомий. Лиш одно можна сказати напевно, що Німеччина буде домагатися зміни пляну Йонґа й значного зменшення її репарацій.

Бувший премієр, міністер Кайо, що є одним з визначніших фінансістів у Франції, виступив з заявою, що Франція повинна далі стояти на тому становищу, що вона має пособляти ріжним державам Европи, які знайдуться в фінансових клопотах. Це традиційна політика Франції й не слід її зміняти.

ЯПОНІЯ „ЧИСТИТЬ" МАНДЖУРІЮ.

ДАЙРЕН (Далекий Схід). — Японські літаки бомбардували місто Чинчов, де тимчасово міститься штаб бувшого губернатора Манджурії, Ченґ-Ґсю-Ліянґа. Потім японське командування післало туди свої сильні воєнні відділи. Місто заняте тепер японським військом.

Японське командування каже, що воно мусіло це зробити тому, щоб забезпечити спокій у Манджурії, бо зі штабу Ченґ-Ґсю-Ліянґа ввесь час розсилано по Манджурії спеціяльних аґітаторів, які орґанізували банди для нападу на залізниці, населення й японське військо. Взагалі командування каже, що воно тепер має перевести основну „чистку" Манджурії від ріжних грабіжницьких банд.

КИТАЙСЬКІ УМОВИ.

НАНКІН (Китай). — Предсідник комітету закордоних справ національного уряду, Тай Чі Тао, оголосив три точки, на яких можна прийти до порозуміння в японсько-китайському конфлікті. Ці точки такі:

1) Територіяльна й адміністративна незалежність усього Китаю мусить бути збережена; 2) Політика відчинених дверей мусить означати те, що всі нації матимуть можливість забезпечити свої інтереси в Китаю й 3) Всі міжнародні договори мусять лишитися ненарушені.

ЛЕЙБОРИСТИ ТРАТЯТЬ ДАЛІ.

ЛОНДОН (Анґлія). —Муніципальні вибори показують, що Партія Праці далі тратить свої мандати на користь консерватистів. Це свідчить про поважний відворот анґлійської маси виборців від лейбористів.

КРАМАРЖ ДАЄ ЛЕКЦІЮ БОРІ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Бувший премієр міністер Крамарж виступив з різким дописом проти Америки взагалі й сенатора Бори зокрема. Він у ґазеті „Народні Лісти" пише, що сенатор Бора вважав своїм обовязком узяти під свою опіку Угорщину. Це Чехи, мовляв, повинні взяти під розвагу й не піддаватися з таким запалом переконанню, що Вилсон є визвольником Чехів.

Далі Крамарж говорить, що підчас мирових переговорів Америка робила багато клопоту Чехословаччині. Він твердить, що лиш Америці можуть завдячувати Чехи те, що вони не одержали Еґерлянду, а з Тешина їм дісталася занадто незначна частина території. Крамарж говорить, що Чехи мають багато гарних приятелів серед Американців, але сенатор Бора до них не належить, бо він не числиться з фактами й готовий принести світови клопіт своїми дивними ідеями.

ГРЕКИ ПІДТРИМУЮТЬ КИПРЯН.

АТЕНИ (Греція). — Ґрецькі ґазети різко нападають на анґлійського ґубернатора острова Кипр, що впровадив там тяжкий режім. Ґазети говорять, що мешканці острова тепер знаходяться в тяжчих умовинах ніж ніґри в краях, де істнує рабство.

Атенська торговельна палата звернулася до британської торговельної палати з закликом, щоб домагання Кипрян були приняті на увагу. Провадиться також аґітація за бойкот анґлійських фабрикатів на знак протесту проти поведення анґлійської влади на Кипрі.

ВІДКИНУЛИ РАДЯНСЬКУ ПРОПОЗИЦІЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Спеціяльний комітет Ліґи Націй представив паневропейській комісії свій висновок зприводу предложення Росії заключити економічний договір, направлений проти економічної війни. Висновок комітету був майже одноголосно противний предложенню Росії.

Тому паневропейська комісія відкинула предложення Літвінова, яке на її засіданню підтримував радянський амбасадор у Лондоні, Сокольників.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИСТУПАЙМО ДО ДІЛА

Хто цікавиться життям нашої організації, цей певно завважив, що дискусія, яка виринула на сторінках „Свободи" в справі допомоги безробітним і потребуючим помочі членам У. Н. Союза, принесла великі користи. В першу чергу вона стала доказом великого поступу серед наших членів. В інших часах були би посипалися щодо такої справи ріжні фантастичні, а то й демагогічні пляни, які нічого не розвязувалиб, а хіба вносилиб замішання в ряди організації і саму справу вбивалиб. Тимчасом того нема. Бо нема буквально одного проекту, який не числився би з тим, що маеток У. Н. Союза це є добро самих членів, яке треба шанувати і над яким сторожить закон, котрий не допустить до нічого такого, що підкопувало би фінансову силу Союза.

Як головні урядники так і члени станули згідно на тім, що У. Н. Союз мусить поратувати своїх безробітних членів у теперішнім критичнім положенні. І, як цього можна надіятися, оті заяви не будуть голословними. Поміч буде дана, й то по можности в як найскорішім часі, як тільки будуть полагоджені ті вимоги, які ставлять статути і закон.

Наше членство мало нагоду слідити за ріжними проектами в справі допомоги безробітним. І вже з них можна було виробити собі погляд, що дати визначну допомогу не так то легко. Бо організація наша не побудована для таких цілей. Всеж таки У. Н. Союз готов дати допомогу, але таку, яка помогла би членам і організацію скріпилаб. Це була би дійсна взаїмна допомога. Члени допомогли би Союзови, а Союз допоміг би членам. А колиб ми себе так взаїмно поперли, тоді зискали би члени і зискалаб організація. А що найважніше, можна би дістати негайну допомогу в грошах, якою можна би по відділах заратувати безробітних.

Щоби таку поміч дістати, треба слабим відділам лучитись у сильні. Тут треба тільки доброї волі самого членства; треба, одним словом, хотіти. Тому треба вірити в розум Союзовців, у їхню свідомість і їхню любов до нашої організації, що вони тепер задля власного добра переведуть те, що може дати їм самим поміч і скріпити нашу організацію. Отсе є момент, коли можна злучити благородне з корисним. Бо було би непростимим гріхом, якби ми не використали цеї хвилі. Тому всі ми, Союзовці, як один, мусимо станути одною лавою до пропаганди за великі, сильні, авторитетні й матеріяльно забезпечені відділи У. Н. Союза.

ПОЛЬСЬКА ПРОПАГАНДА У ФРАНЦІЇ

(Надіслане з Европи для „Свободи").

(1)

Приязнь між Польщею та Францією дивує всіх, а передовсім тих, що ними Польща чи вони Польщею невдоволені. Шукається за початком тої приязні всюди, в історії, політиці, в науці ітп., а не звертається уваги на одну річ, а саме на польську пропаганду у Франції. Оця польська пропаганда у Франції й є основою всієї польської політики, що самостійно ніколи не може існувати як фактор інтернаціонального життя. Свою пропаганду мусять Поляки вести як з огляду на недавну минувшину так і з огляду на не дуже то світлу будуччину для їх великодержавности.

Що Польща повстала лише завдяки збігови обставин, це сьогодня нікому не є тайною, хіба лише самій Пальщі. Навіть дехто в Польщі так думає, хоч боїться з тим вийти на верх, бо це не підпадає під смак самої польської великодержавної думки та польського месіянізму, що держить польський народ в духовій неволі, виховуючи його на фальшивих основах та впоюючи йому польську вищість коли вже не над цілим світом, то принайменше над західними та східними сусідами.

Обставини, що створили Польщу — це розбиття Росії, кольоса на глиняних ногах. На Росії Франція будувала свою політику. На місце упавшої Росії повстала була на короткий час порожнеча, доки в цю порожнечу не запхано ще тоді неістнуючу Польщу. Франція потребувала урівноваження сил на Сході Европи і тому створила Польщу, думаючи, що вона заступить місце Росії. Коли вже в когось є якась спасенна думка, то він старається ту думку провести в життя. Наслідком цеї думки й було створення таких обставин, що серед них могла повстати і зміцнитись Польща. Відповідальні польські політики здають собі справу, що ці обставини створила для них Франція і що лише вона має нині змогу удержати Польщу при житті, зглядно удержати ще якийсь час ті обставини, що завдяки їм Польща і повстала і животіє і тому в першу чергу розвинули у Франції шалену пропаганду, спонукані до того інстинктом самозадержання себе при житті.

Допомога воскресенню Польщі не повстала так собі просто з мотивів людяности. Це була вимога рахівничого моменту, комбінацій. Дальше, вложення в Польщу, в польську індустрію та господарство величезних капіталів, узброення та створення польської могучої армії ітп., це також не є сентимент, не є плятонічна любов Франції до Польщі, а життева конечність Франції. Все це могла Польща дістати лише у Франції, бо її існування лише Франції вигідне, а для інших чинників міжнародного життя до певної міри байдуже. Апетит в новонароджених держав все великий, потреби ще більші в звязку з розвоєм та розростом, а тому треба було й далі ті капітали діставати, розуміється від Франції. А щоб ці капітали дістати, треба в грошедавців викликати відповідний настрій до цього, прихильність до ріжних проектів ітп. Настрій цей робиться лише пропагандою.

По бакротстві Росії у французького населення повстала була велика неохота ще раз пхати свої капітали в непевний розпливчастий схід з певним розрахунком на пропаще. Цю недовірчивість, а радше легковірність французьких горожан вдалось Польщі своїм зовнішним блеском унунути. Панувала у Франції думка, що Польща не заведе. Колиж одначе демократична, принайменше так здається Французам, Польща почала влаштовувати в себе дикі оргії над національними меншинами, передовсім над Українцями, думаючи, що про це Французи не довідаються, або що не дадуть віри українським крикам, тоді частина французького горожанства звернула на це увагу. Піднеслись оклики проти Польщі, почалось протверезіння французького громадянства. Зачали ближче приглядатись модерній Польщі. З часом повстала можливість німецько-французького наближення, що Поляки всіми силами поборюють, бо тоді відпадає потреба існування сильної Польщі як помічника Франції. Поляки це зрозуміли. Їхня діяльність у Франції мусіла посилитись, мусіла запустити глибоко коріні, щоб вразі ліквідації німецько-французьких спорів Польща не так легко на цьому потерпіла.

Для всякого існування нині треба капіталу. Польща також його потребує. Тому вона в першу чергу звернула увагу на французькі господарські кола, що моглиб ті капітали постачати. Ці круги належать в більшости до правих кол французького громадянства. З другого боку звернено рівнож увагу й на ліві круги вже, так би сказати, з психольоґічного погляду, бо ті круги з недовірям ставились до Польщі, а їх голос міг заставити й праві французькі круги раз подивитись критично на Польщу як союзника. З тією метою студіювали Поляки завзято структуру французького товариського життя, структуру французького суспільства. Передовсім звернули вони увагу на паризький світ зі всіми його тінями і відтінками. Вони зуміли вглянути в душу того світа, зуміли проаналізувати ввесь механізм праці публичної думки Франції і фактори, що впливають на той механізм, як рівнож усі умовини, серед яких приходиться у Франції працювати. Ті студії в своїм оконечнім висліді дали Полякам напрямні, по яких вони спрямували свою пропаганду.

Головним завданням їх було опанувати провідні верхи, цебто центри публичної французької думки. Ті центри властиво складаються лише з яких 6—7 тисяч людей на високих становищах, що своїми ідеями годують ввесь французький народ. Колиж ходить ще про заграничну політику, про яку властиво й ходить Польщі, то там ідей дуже мало. Там грають ролю факти і їх комбінації, цебто простий розрахунок всіх співучасних сил і факторів. Треба було вплинути отже на найвищий урядовий апарат, а нижчі верстви вже по наказу будуть робити все. Коли начальство щось прикаже, то нижчий мусить це робити і тоді воно йому подобається, хоч передше він до того самого ставився з недовірям або взагалі ворожо. Військові круги, парлямент, преса, ріжні чолові організації, що мають вплив на життя в краю, а передовсім на шкільництво всіх степенів. Одним словом, треба було здобути собі симпатії всіх найкращих верств у Франції. Простий народ слухає старших, а щоб він розумів, що йому скажуть старші, то треба вплинути на тих, що йому це розуміння дають, цебто в першу чергу на учителів та учительські семинарії. Учителі вже дальше зроблять самі те, що мусілиб робити самі Поляки. Вони освідомлять народ, вмовлять в нього польсько-французьку приязнь і неможливість існування Франції без Польщі і навпаки, одним словом, зроблять так, що коли народ відтак від начальства почує дещо про Польщу, то цей звук, Польща, не буде пустим звуком для нього, а буде в уяві Француза виображатись в формі симпатії, допомоги, великодушности, терпінь, історичної приязні ітп.

Як бачимо, плян дуже добрий. Кращих напрямних не можна підібрати. Але плян цей богато коштував би, колиб його впровадити в життя лише власними коштами. По буджеті виносять польські пропагандивні кошти у Франції 40 міліонів золотих на рік. Таку цифру подає в своїх звідомленнях і польське посольство. Здається, що нібито й богато, але фактично приглянувшись пляновій і дійсній роботі, бачимо, що таки тих грошей мало. І так воно в дійсности є. Ця офіціяльна цифра остається далеко позаду дійсних видатків на пропаганду, але з тим, що ті видатки не покриваються самими Поляками безпосередно, а таки Французами, які в свою чергу роблять в Польщі інтереси. Такий шлях придумали Поляки і по ньому йдуть. На що їм самим робити пропаганду, коли вони можуть заставити до того легкодушних Французів. Вдалось їм зробити так, що пропаганду цю покривають самі французькі фінансові й індустріяльні кола і тимсамим дбають, щоб добрі відносини між Польщею та Францією вдержались і на далі, бо в противному випадкові при провалі Польщі вони моглиб стратити дуже богато.

Засоби для пропаганди дає в першу чергу польсько-французька торговельна палата, що міститься в Парижі при вулиці 5 rue Gadot de Maurey. Вона в свою чергу підлягає великій політичній організації, що зветься Association France-Pologne. В тій торговельній палаті в Парижі збігаються нитки всіх польсько-французьких інтересів.

Який склад має ця торговельна палата? Та справа має дуже велике значіння. В першу чергу знаходимо там дуже богато великих банків. На першому місці стоїть великий банк Credit Lyonnais, який свого часу старавсь за те, щоб французькі горожани вкладали свої гроші в московські інтереси, а тепер робить те саме супроти Польщі. Дальше йде група парижських банків, що носять загальну назву banques d'affairs. Сюди належать такі банки, як Comptoir National d'Escompte, Banque de l'Union Parisienne, Banque de Paris et des Pays Bas, які свого часу робили інтереси з московськими позичками та ще й тепер тої справи не попускають і все її видвигають, думаючи, що насліднi по Москві держави переймуть ці зобовязання на себе. Втягнені в ту справу ще банки Societe Generale de Credit industriel et Commercial, Banque Francaise d'acceptation, Banque Louis Dreyfus, Banque Nationale Francaise du Commerce Exterieur.

В цій акції беруть участь й інші фінансові інституції, як Union Europeennne Industrielle et Financiere, Banque des Pays Bas de l'Europe Centrale, Banque des Pays du Nord, Banque Franco-Polonaise, Societe Generale, Banque de l' Union Parisienne, Societe Generale de Credit Industriel et Commercial. Ці останні банки заснували в 1920 році Французько-Польський Банк, що веде ці справи.

В тому інтересі заступлені також великі окружні заводи та автомобільні фабрики. Останні вмішалися в ту справу з моментом, коли почали постачати арміям свої вози. Тоді вони тісно звязалися з оружними заводами. Societe Anonyme des Anciens Etablissements Hotchkiss et Cie в свойому довірочному звідомленні до французько-польської торговельної палати подає, що воно виробляє воєнне знаряддя і боеві вози. Заразом заступник тої фірми для Варшави є заступником французької агенції Аваса в Варшаві, що зі свого боку лише вказує на тісну співпрацю політики з господарством. Acieres de la Marine-Homecourt думає, що буде краще, коли воно до співучасти в праці не признається, зглядно буде співпрацювати дискретно. Тої самої тактики держиться Comite des Forges. Ця остання установа взагалі не любить виступати перед загалом зі своїми звітами діяльности. Зате явно й славно працює в польській пропаганді заступник Trefileries et Laminoires du Havre i Societe de Construction des Batignolles.

(Дальше буде).

П. Котович.

ЧОТИРИ РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

(Спогади бувшого комсомольця).

(5)

— Так, — думаю, вийшовши з ЦК, — Кучеров ховався від мене, боявся атентату. Пряма протилежність Москві, а там же ще „головніше начальство".

Я вперше практично переконався в справедливости Марксової формули: „Буття означає свідомість". Очевидно, буття України й буття Росії цілковито відріжнялись.

XVI.

Одеса.

Одеса зробила на мене пригнічуюче враження. Значна частина Молдаванки ще й досі зруйнована, навіть не з усіх хідників каміння позбирано. Деякі трамваеві лінії не функціонують.

Там, де колись був асфальт і діти їздили коньками на коліщатах, тепер сторчать ребра мостової, по яких важко проїхати возом, чи пройти пішки...

Глибокі вибої, повні води, яка лише вночі замерзає, а в день творить непроїзні калабані, — ось вигляд першої-ліпшої бічної вулиці.

На головних вулицях торговля йде. Багато непманських приватних крамниць, але всі вони якісь дрібні, не ваблять до себе зовнішністю. Цілковиту протилежність творять великі, з солідними однотипними вивісками магазини Центрального Робітничого Кооперативу.

Одеса мала тоді, 1926 р., щось 380,000 мешканців.

Чи робила тоді Одеса враження українського міста?

Не цілком: вивіски всі українські, молодь часто говорить на вулиці по українському, але старші Одесці, як і треба було надіятися, говорять своїм „одеським жаргоном", що є фактично скаліченою, бо відірваною від рідного ґрунту, російською мовою.

XVII.

Студентська богема.

Спинився я на кватирі у свого товариша, з яким ми зїли неодин пуд соли.

— От добре, що ти комсомолець! Цеж ми випемо, посліваємо, і... дворника боятись не будемо. А головне, що можуть зійтися всі наші хлопці.

— А чомуж би вони не могли зійтись, і при чім тут дворник? — питаюся здивовано приятеля.

— Ай, чудаче, чудаче! — Та ти що, з Марса впав? Тьфу, я й забув, що ти з Европи приїхав! Бач, як зійдуться хлопці без „пролетарського ока", то це значить якісь збори, а дворник зараз зателефонує в ДПУ. Ну, а що дворники всі сексоти, то це, мабуть, і в Европі так? — іронічно запитав він.

— Чекай!... Значить, я буду ніби „пролетарське око", так? (Він кивнув головою). А що таке сексот?

— Ну, та й дивний ти екземпляр! Цеж кожна мала дитина знає: се-крет-ний со-труд-ник ДПУ, або шпиг, знаєш тепер?

Він узяв шапку й побіг скликати товаришів.

Я заклопотано почухав потилицю. „Оце так, — думаю — ціла лекція незнаної мені ще політграмоти. Чи може він брехав? Не може бути; він не був брехуном. Хіба заляканий обиватель? Але тодіж нема диму без вогню...

Почали сходитися хлопці. Всі зі мною цілувались, обертали на всі боки, розглядали мене. Кожний виймав з кишені пляшку чи то „риковки", чи якогось дешевого вина, ковбасу, огірки.

Останній прийшов господар з кількома пляшками і з цілим вузлом всякої страви.

В кімнаті, маленькій для трох, а не то для нас — 9 чоловік, гамір був невимовний.

Почали зараз же випивати, закушувати. Гамір помаленьку улігся.

— Часто ви отак збираєтесь? — питаю свого сусіда, що сидить біля мене на ліжку.

— Майже що тижня, тільки беремо з собою „око", одного жидка й пемо самогон. Він напеться й зараз же спить, а ми до ранку сидимо, часом балакаємо, а частіш жаримо в преферанса.

— Чи вам ото не обридне?

— А щож зробиш: гуртки всякі, кружки, така казьонщина, що й дивитись у той бік не хочеться. Отак всі наші студенти, як бачиш.

— Слухай, Павле, — звертається до мене через стіл один медик — а чи багато там у вашій Чехії між студентами Французів?

— Нема ні одного. А чогож їм там бути?

— От щасливий народ! А у нас, брате, на медицині 80% самих „Хранцузів".

Загальний регіт зустрічає цей антисемітський вибрик.

Круговий хід чарки вже почав спинятися, йти повільніше. Балачки стали жвавішими.

— Павле, а чи не підроблена в тебе бува Комса*)?

— Ні, брате, — відповідає за мене господар. — Від самої, братця, Комінтерни має посвідку!

XVIII.

Дома.

За мною на стацію виїхали підводою мої товариші. Для більшої певности спряглись і їхали трійкою.

Коні ледви тягли сани через містечко, бо снігу зовсім не було; саме болото. Я мав час розмовляти й розглядіти містечко.

Нічого майже не змінилось. Хати такі, як і були: біленькі, чепурненькі у господарів; обдерті і світять кроквами у Жидів. Ті самі типи містечкових торговців і селян, що, йдучи куди, ледви пересували в болоті ноги, тримаючись плота чи паркану.

Зустрічаємо й підводи: тіж спокійні селянські облича, теж байдуже „здрастуйте — доброго здоровля", лише коні — змучені, виголоднілі шкапи, які ледви чи можна було побачити в цім краю раніш.

Нарешті виїхали в степ, поїхали підтюпцем. В степу ще лежав сніг.

По дорозі, уже в степу, я звернув увагу, що чогось неначе бракує в дорозі. Намагаюсь пригадати... Нарешті пригадав: нема зовсім телеграфічних стовпів, ані натяку на те, що вони колись були.

— А деж телеграф?—питаю.

— А ще за революції забрали. Розібрали, кому треба було, зразу дрів, а потім і стовпи.

Вїжджаємо в наше районове містечко. Майже всі, кого зустрічаємо, питають про дорогу на стацію.

Ми кожний раз стаємо, а мої сопутники подрібно розказують, що ось до такої то балки чорний сніг, а там, аж до стації—білий, гарний сніг. Вже в містечку — болото, через яке важко проїхати. Товариш не забуває завжди додати:

— Ми ось трома кіньми насилу виїхали.

— А чи не краще булоб повозкою?

— Мабуть ні, бо в степу таки сніг.

Я знаю, що питають про дорогу не ті, що мають їхати, а так, для цікавости.

Ще до мого приїзду рознеслась чутка геть навкруги, що я їду додому.

Як тільки я приїхав, відразу мене почали відвідувати зпочатку сусіди, далі односельчани, а вже другого дня заходили й з інших сіл.

Звичайна річ, що наскільки це були, так би мовити, офіційні відвідини, а хата часом була повна гостей, я не міг відразу створити собі повного образу сільського життя.

Більше мені доводилося самому розказувати, ніж питати.

Мене особливо цікавило ставлення селян до мого приїзду.

Чую якось в хаті балачку поміж селянами: „Як це, що він, український полковник (?), не побоявся приїхати живий їм до рук?"

Як я міг стати в очах селян „полковником?"

У нас, на Ананівщині, в 1920 р. двічі було антибольшевицьке повстання, з організаційним центром в нашій околиці. Я брав участь і в підготовці цих повстань і в самих повстаннях, як рядовий повстанець, може трохи більше національно свідомий, ніж мої однолітки.

(Дальше буде).

*) Так іронічно прозвали комсомол.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. П., Шикаго. В справі Українського Хору запитайте самого п. Авраменка, а дістанете відповідь. Чому питати дорогою преси?

М. К., Бостон. Як це, навіть в справі Рідної Школи не підписуєтеся! Чому тоді робити заклик?

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що збори відбудуться дня 5 листопада, в годині 8.30 ввечір, в У. Н. Р. Клюбі, 46 Ст. Маркс Пл. Зогляду на важність пекучих справ, котрі будуть рішатися на зборах, присутність всіх членів на зборах є конечна. — М Близнак, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО ЗЛУКУ ВІДДІЛІВ І ДОПОМОГУ.

Хіба в Америці не треба богато писати про злуку слабих організацій в сильну. Бо ми є щоденними свідками, як тут лучаться ріжні компанії, не то слабі, але навіть сильні, щоби стати ще сильнішими. Єднаються банки, залізниці, сталеві підприємства й інші. Для малих і слабих організацій нема в Америці життя і можливости розвою. Це повинен кожен розуміти і в той спосіб ставитися до тої здорової думки, яка заставляє нас до обєднання малих і слабих відділів Союзових у сильні й великі.

Я наведу тільки один примір з нашої місцевости, а він уже наглядно викаже користи обєднання. У нас зеднaлися малі відділи Італійців в один відділ з 500 членами. Отой відділ заключив умову з молочарнею, яка доставляє молоко для членів відділу. На підставі умови відділ дістає кождого року 10% чистого доходу, який має компанія з молока, яке доставляє членам відділу.

Чи ми не могли би зробити таке саме й збогатити каси відділів дешевим коштом без видатків для членів? І чи не можна зробити те саме з вугільними компаніями чи якими іншими? Можна, але треба тільки хотіти.

Думаю, що справу, як зорганізувати фонд безробітних, треба залишити Екзекутиві У. Н. Союза, бо вона найкраще знає, що є можливе, а що ні.

І думаю, що буде найкраще, як Екзекутива буде провірювати, кому треба дати допомогу. Кажемо, що треба допомогти добрим членам. Але в тім і сук, хто саме є добрим членом. Бо чи це є добрий член, коли він є в У. Н. Союзі, а його діти стоять в інших організаціях? Тому, заки дасться кому запомогу чи там позичку, треба Рекордовому Секретареви в першу чергу провірити, чи член є хоч яких 10 літ в Союзі, чи має діти, а як має, чи вони стоять в У. Н. Союзі. Бо ті, що мають діти в нашій організації, є добрими членами Союза, котрі дійсно дбають про його добро й розвій.

Коли член заслугує на допомогу, то треба йому признати позичку на яких 6 місяців, а коли член підпише зобовязання, Фінансовий Секретар повинен вислати допомогу до відділу, щоби той виплатив потребуючому членови. Позичку можна потім продовжати в міру потреби.

І відділам треба помогти, але тільки тим, що лучаться.

І. Кравець,
член 140 від. У. Н. Союза,
Йонґставн, О.

ПОДЯКИ.

Я нижче підписаний член Тов. „Запорожська Січ", від. 342 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за скоре виплачення посмертного в сумі $500 по моїй жінці, бл. п. Юлії Царик. Рівнож дякую урядникам і членам відділу за труд і участь у похороні.

Михайло Царик,
Картерет, Н. Дж.

—o—

Я, члениця Бр. ім. Дм. Вітовського, від. 268 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі 50 долярів. Відділовим урядникам також щире спаси біг за прихильність до моєї просьби.

Евгенія Мельник,
Франкфорд, Па.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

З українського життя в Америці.

ЛОРЕЙН, ОГАЙО.

Американсько-Український Горожанський Клюб.

На початку серпня минулого року наш парох о. М. Левицький, скликав організаційні збори Українців для утворення горожанського клюбу. На збори прийшло споре число людей, що горнуться до своїх організацій. Отець парох дуже добре пояснив значіння таких клюбів, як для нас самих так і для нашого молодшого покоління. Власні українсько-американські горожанські клюби ратують наших людей від членства в ріжних інших клюбах, найчастіше польських та російських, де вони пропадають у ляцькому чи в московському багні.

За рік праці клюб під керовництвом нашого пароха, о. М. Левицького, набрав серед Американців поваги та значіння. Ріжні противники наші робили заходи, щоб знищити наш клюб і не допустити до набуття нами чартеру. Та всі труднощі були переборені й 13 жовтня ми довідалися, що наш клюб зачартерований, як Українсько - Американський Горожанський Клюб в Лорейн, Огайо. Про це місцева ґазета пише так:

UKRAINIAN CITIZENS CLUB GIVEN CHARTER.

Active In Americanization Of Foreign-Born Residents.

The Ukrainian-American Citizens club of Lorain has been granted a charter of incorporation by the state.

Since its organization in August, 1930, the club has been among the most active in the promotion of Americanization among the foreign-born residents of the city.

Today its membership numbers more than 65, all of whom either have received their final citienship papers or are preparing for the examination.

The group is engaged in promoting a better understanding between native-born and foreign-born people and is encouraging Ukrainians who already are citizens to vote at elections.

Most of its activity centers about the Ukrainian St. Vladimir church. Rev. Nicholas Levycky is pastor of the church and one of the founders of the Citizens club.

Meetings of the club are held on the first and 15th of each month in the club rooms at 2441 E. 29th street. Officers of the organization include Rev. Levycky, John Shymula, Michael Schurko, Stevens, Vladimir Carson, and Nicholas Kinash.

(The Lorain Journal, October 23, 1931).

Тепер ми ще більше скріпимося в своїй діяльности, бо крім моральної сили маемо також і формальну. Зокрема треба підкреслити, що щирим приятелем Українців є місцевий мейор та ще кілька визначних Американців. Клюб тепер починає жваву передвиборчу діяльність і кличе Українців горнутися до нього.

Ми, Українці, не можемо стояти осторонь від американського життя, а зокрема від американської політики, коли хочемо здобути собі признання повноправних громадян нашої прибарної батьківщини. Горожанські клюби це одинока дорога, якою ми можемо замаркувати свою активність в американському політичному життю та національну силу. Тому, Українці, горнімся до своїх горожанських клюбів.

В. Біленький, член Клюбу.

—o—

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Стято Героїв.

Дня 11. жовтня 1931 українська шикаґовська громада влаштувала свято й концерт у честь поляглих борців і героїв: Ю. Головінського, О. Бесарабової, Гр. Пісецького й інших, що згинули в нерівній боротьбі з ляцьким окупантом. У день 11. жовтня 1931 по всіх українських церквах в Шикаґо й околиці були відправлені панахиди за поляглих борців. Причім треба згадати, що в українській православній церкві на вул. Ірі і Деймен переправаджено збірку на сиріт по покійному Ю. Головінському.

В годині третій пополудни розпочато концерт. На сцені були два дорогі образи: героя Ю. Головінського й геройкимучениці Ольги Басарабової. Обидва образи були гарно прибрані вінками.

Вступне слово виголосив бувший підстаршина У. Г. А., інж. Побуцький. Він говорив, що ми зібралися тут, щоб віддати честь тим героям, що в впали в підпольній боротьбі, не випустивши зброї з рук навіть тоді, коли вже була скінчена велика війна. Ми зібралися тут, говорив п. Побуцький, на отсе перше того роду свято. Тут ми почуваємо себе неначе серед могил наших героїв, куди ми прийшли, щоб віддати їм належну честь за їх велику прислугу українському народови. Ми цим також принесемо моральну й матеріяльну поміч тим, що осталися ще в живих і продовжують революційну боротьбу проти окупантів українських земель.

Реферат виголосив бувший підстаршина У. Г. А., П. Гарас. У своїй промові він передав памятні моменти з життя поляглого сотника У. Г. А., Ю. Головінського, яко команданта IV. бриґади, й зазначив його гарну працю, точність і відвагу.

Хор „Боян" під управою діріґента проф. Королишина відспівав вязанку стрілецьких пісень. Ці пісні чарували присутних, а оплескам не було кінця. Сольо відспівав широко знаний у нас П. Костелюк. Скрипкове сольо відіграв П. Чуба.

Кінцеве слово виголосив бувший підстаршина У. Г. А., інж. Куропась, котрий у своїй патріотичній мові переказав життя Ю. Головінського й О. Бесарабової, що ніяк не годились з окупантом-Ляхом на західних українських землях. Ю. Головінський був витеринарним лікарем і міг спокійно прожити зі свого фаху, однак покинув усе й працював для добра українського народу. На тім полі згинув.

Бесідник далі сказав про той великий революційний дух, що охопив всю нашу молодь на рідних землях, що все працює й іде в напрямі до визволення рідних земель зпід ляцької кормиги. Громадянин С. Куропась представив новітню українську жінку, що виховує патріотичне українське молоде покоління.

Смерть героїв не повинна бути байдужною нам, бо ці герої віддали все, що найдорожче мали. Ми тут вільні, а тому, шануючи їх память, можемо сміло помогти дальшій боротьбі. Підтримуючи борців морально, ми повинні також зложити грошеву допомогу на їх боротьбу, говорив бесідник. Після заклику до збірки була переведена збірка.

Загальний прихід з цього свята й концерту виносив: 54 долярів і 33 центи, котрі по покриттю коштів мали вислати через Обєднання на боєтий фонд до рідного краю.

На закінчення хор „Боян" відспівав український національний гимн „Ще не вмерла".

Тут конче треба згадати, що в Шикаґо живе більш як трийцять тисяч Українців, а між ними досить поважне число інтеліґенції, котра чомусь збойкотувала свято таких дорогих нам героїв.

Хтож були ці герої? Та цеж мученики за українську державність. І чи то добре звати себе Українцем, а заразом з тим бойкотувати свято тих, що життя віддали за волю свого народу? Чи може є такі, що й тут бояться, щоб можновладча рука Пілсудського аж тут за морем, на вільній землі Вашинґтона, не досягла їх?

Людина тоді є дійсно людиною, коли вона відчуває у своїм серці любов до свого рідного народу й шанує його традиції та героїв.

Не мало є тут в Америці таких, що „прагнуть" вільної української держави, але самі до нічого не беруться, щоб помогти боротьбі за ту державу. Нехай вони там, у краю, мовляв, збудують вільну державу, а ми вже на готове з долярами приїдемо „бизнес" робити. Та ніхто нам волі до хати не принесе; її треба вибороти.

Воля наша залежить від нас самих. Якщо дійсно ми її хочемо, то на нічию поміч не числім, а власними силами здобуваймо вільність свому краеви.

Іван Миленький,
гість з Гарвій, Ілл.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДИКТАТУРА.

Є в світі всякі диктатури, але найважнішою диктатурою світового значіння є... (не думайте, що може, борони Боже, я!)... один визначний (і не гуморист)... дневник. Має скромну й симпатичну назву: куріерцьо, цебто „біґунчик" (з Кракова) по нашому. Цей куріерцьо саме тому, що бігає по всіх усюдах, диктує всьому світови. Не вірите? Ось хочби в недавнім числі. Ляваль і Гувер мають безумовно й невідкличнo сказати Німцям, що і т. д. і т. д.

Як сказати, то сказати. Нема ради. Але... заки мали сказати, відбули нараду.

— Ти читав уже останній приказ диктатора з „Палацу Преси"-... — питає Гувер Лявaля й боязливо оглядається, чи хто не підслухує.

— Т... т... ак.., — оглядається Ляваль.—Але осторожність не зашкодить...

— Ходи до мене. Там поговоримо щиріше й... безпечніше!

Опинились у себе й підкріпилися вином, бо ноги сильно дріжали...

— Знаєш, — каже Гутер — можеб так не говорити нічого? По щирости: треба оглядатися на задні колеса...

— Ну, а що тоді диктатор, — перечить Ляваль. — Ануж завізве до звіту?!

— Скажемо якось інакше...

— Але як?!

— Просто скажемо Німцям: уважайте: як ви теє, то ми тоє, бо як ви тоє, то ми теє...

— Так буде найкраще, — тішиться Ляваль, — бо й скажемо те, що приказав диктатор, і не скажемо нічого...

— Знаменито! Пий... тільки, щоб ніхто не довідався про те, що справді будемо говорити... Пий для відваги!

Панько Клин.

Судця: Зпочатку ви виганьбили обвинувача ріжними словами, а потім іще позволили собі дати йому в лице?!

Обвинувачений: Це правда, пане судця, та це тому, що я не відразу пригадав собі, що він глухий.

—o—

Лікар (до хорого): Чи берете що ранку холодний туш, так, як я вам казав?

Хорий: Не можу, пане докторе, не маю часу.

Лікар: Таж до того не треба більше часу ніж хвилинку!

Хорий: Одначе треба три чверти години, заки рішуся на таке.

Д-р А. Т. Кібзей.

ДЕЩО З МЕДИЦИНИ

(35)

XI. Стеклина, скаженина.

(Hydrophobia, Rabies)

Стеклина (встеклина), скаженина або „водобоязнь" — це спеціяльна, гостра, смертоносна недуга нервової системи, яку спричинює невідомий досі бациль або паразит, перенесений у чоловіка через слину хорого на стеклину звіряти, як приміром через укушення псом, вовком, шакалем, котом, домашньою худобою, а часом навіть конем. Але найчастіше повстає ця недуга від укушення скаженою собакою.

Стеклина була до недавна розповсюднена всюди, але найбільше в Росії та Франції; рідше в таких краях як Німеччина або Зл. Держави Америки; а в Англії від багатьох літ не було випадків стеклини, бо там по закону пси мусять носити т. зв. каганці або намордники, щоб хоронити людей від укушення.

Прояви недуги. Заразок стеклини по укушенню чоловіка через хоре звіря атакує тільки нерви; в крови і в мязах його нема; через здорову шкіру той заразок не переходить. Тай не всі рани, походячі від укушення стеклим звірятем, викликують стеклину. Це залежить багато від глибини рани та від місця укушення. Найнебезпечніші є рани глибокі, кроваві, особливо, коли укушенням є скалічене лице, голова або руки. Але й інші части тіла, затроєні укушенням, є рівнож небезпечні і можуть викликати недугу. Обраховано, що смертельність на стеклину від укушення стеклини псами виносять около 16 на 100, очевидно тоді, коли недужий не лікувався.

Стеклина не виступає відразу, тільки аж по кількох тижнях від часу укушення, звичайно до 40 або й 60 днів; а вже найскорше до 12 днів, рідко коли по трох місяцях. Зпочатку рана цілком загоюється і здається, що чоловікови вже нічого не бракує. Аж нараз загоєна рана знову зачинає ятритися, докучати; а довкола неї болить тіло. Чоловік відразу попадає в задуму, хоче бути на самоті, не зносить ніякого голосу або шелесту і дістає напади великої боязни; голос його стається храпливий; страви тяжко проликнути. Теплота тіла підноситься і живчик трохи скоріше бє. Це перший період недуги, що тріває один або два дні.

Відтак недужий зачинає справді скаженіти й уявляє собою страшний вид. Він попадає в великий перестрах та в страшні судороги, спазме і болі, котрі найперше захоплюють гортанку і віддихові проводи, а зчасом і ціле тіло. Коли недужий хоче що їсти або пити, то гортанку захоплюють корчі, особливо тоді, коли хорому показати або хочби тільки спімнути про воду (звідси назва: „водобоязнь"). Корчі гортанки викликують дивні звуки у хорого, нагадуючи гавкання звірини. З уст недужого точиться липка слина, якої він ніяк не може поликати. Між нападами судорогів або корчів недужий звичайно має притомність ума, але часом може дістати напади лютости і береться кусати других. Горячка підноситься до 103° Фаренгайта; живчик скорий. Цей другий період недуги тріває всього півтора до трох днів.

Третій період тріває дуже коротко — всього кілька годин. Корчі уступають, а на їх місце появляється загальний параліж, утрата притомности і смерть від удару серця.

Ціла недуга тріває звичайно 4 до 5 днів.

Охорона перед скаженеиною. Коли скаженина зачне показуватися зовнішними проявами, то вона завше кінчиться смертю і ніякого лікарства на неї нема. Тому треба дбати про те, щоб не допустити до перших проявів недуги. Рану, що повстала через укушення, треба добре отворити, щоб кров з неї обильно стекла; відтак докладно її вимити, висушити і прямо випалити сірчаним або іншим квасом та старанно обложити т. зв. газою і ватою і обвязати. Найкраще зробить се лікар, коли скоро можна його дістати. Чим скоріше випалиться і відповідно заосмотриться рану, тим менша небезпека закаження організму. Добре є сейчас по вкушенню перевязати руку чи ногу повище місця укушення, щоб не допустити їди з рани до нервів. В кождім випадку укушення скаженою звіриною треба чимскорше удатися на лікування до спеціяльного закладу, де укушеному на протягу кількох тижнів запускається в тіло відповідну сироватку, що хоронить від появи скаженини. Ту сировицю відкрив славний французький лікар, Пастер. Видобувають її з криликів, заражених скаженицою. Колиб трапилося, що по такім лікуванню скажений пес знову вкусить чоловіка, то треба й другий раз таксамо відбути курацію.

Але найважніша охорона від скаженини є очевидно вистерігання від псів, держати їх на припоні або закладати на них намордники, так, як це обовязково роблять в Англії, а також і в деяких інших державах.

Скаженого пса досить легко розпізнати. Він наперемінy то розярений, то шукає самоти. Дивно скавулить, гавкає неприродно, не може їсти; а відтак на все нападає, що попадеться йому в дорогу; біжить просто, часом на велику віддаль, але вкінці гине на протягу 4 або 5 днів.

В Злучених Державах Америки лікування недужих на скаженину переводить Департамент Здоровля, що існує в кождім більшім місточку чи місті. І тому вразі випадку укушення скаженою звіриною треба зараз туди удадится для переведення щеплення.

(Дальше буде).

ДЕРЕВО БАЛЬЗА НАЙЛЕКШЕ З УСІХ РОДІВ ДЕРЕВ.

Велика шовкова прядільня в Ню Йорку мала недавно до розвязання важку проблему. Важкі машини цього заведення, що були приміщені на 23. поверсі хмародеру, спричинювали такі потрясення, що їх відчувалося на кожнім поверсі. Сприяла цьому сталева конструкція будинку. Інші комірники жалувалися на це. Не помагали мати з дерева й гуми, що їх підкладано під машини. Тоді пригадали собі про дерево бальза, одинокий матеріял, якого ще досі не пробовано. Замовлено пробки й ці зробили чудо. Машини змонтовано на великих плитах з дерева бальза й не було вже більше потрясень ані зажалень.

Дерево бальза, найлекше з усіх знаних родів дерев, росте майже в усіх тропічних країнах. Бальза, якої вживають сьогодні, походить з Еквадору. Дерева ці мають досить гладку кору й великі широкі листки. Доходять до висоти 20—25 м., а пні мають 75—90 цм. в промірі.

Як оглядати дерево бальза під мікроскопом, то його тканина є дуже подібна до щільника: вона складається з безлічи малесеньких клітин. Якраз цій будові завдячує воно потгін (вгору), малий тягар і те, що є добрим ізоляційним матеріялом. У дерев бальза, що мають більше як пять літ, стають стінки клітин грубі й тому їх дерево є тяжче. Тому для промислових цілий рубають лиш такі дерева бальза, що мають менше як 5 літ.

Корок важить два рази стільки як дерево бальза, а сосниа на більше як чотири рази. Мимо свого малого тягару є дерево бальза майже в половині таке сильне як смеречина. Дається легко різати, а його консистенція рівнається майже консистенції гуми, бо кусок цього дивного дерева можна здушити пальцями майже до половини його первісного обєму. Дерева бальза вживають сьогодні часто до устаткування літаків і бальонів. Конструктори англійського Цепеліна „Р—100" вжили дерева бальза до поруча, до виложення стін, меблів, стель і бічних стінок. Для режісерів звукових фільм служить воно як матеріял до кліток, забезпечених від звуків, яких вони потребують при робленню знимок. До тої самої цілі служить воно радіотехнікам до радієвих стацій. Уживають його також до виробу камізельок до плавання, понтонів та як матеріялу до пакування.

Як дерево бальза приходить до нас, то його майже дуплaсте нутро аж кишить від безчисленних тропічних мікроскопійних організмів. Якби їх так полишити, то вони знищили би дерево зовсім. Їх винищують при помочі сухого, горячого повітря, заки візьмуть дерево до оброблення.

Але найважніше ужиття дерева бальза є ось таке: муку й триння, що відпадають при різанню дерева, змітають дуже старанно й пакують у паки. Тоді відсилають їх до великої фабрики пороху, де їх уживають до виробу динаміту. Цього динаміту вживають потім при будовах доріг і викопуванню підвалин.

Між сусідками.

— Прошу пані, трапилася така неприємність!

— Яка?

— Мій когут перейшов до вашого городу та наробив там шкоди.

— Е, то нічого! Мій пес зїв щойно вашого когута.

— Це також нічого не шкодить!

— Чому?

— Бо мій чоловік переїхав саме автом вашого пса.

Веселенька історія.

Зібралися гості. Тому, що Юрчик був увесь час чемний, то йому позволили бути з „великими" при каві. При каві гості розповідали ріжні анекдоти, при чому всі щиро сміялися. Юрчик перелистовував тимчасом альбом, слухав, як гості розповідали собі веселі історії, та не дуже й розумів, чого вони сміялися, всеж і собі постановив розсмішити гостей.

— Я також знаю „веселу історію"! Можна розповісти її — чванився.

— Коли хочеш і коли вона не занадто довга...

— О, ні! Вона дуже коротенька!

Юрчик прибрав поважну поставу та продеклямував:

— „Ось уже другий місяць, а все ще нічого нема!"

— А дальше?

— Дальше нічого. Це вже кінець.

— Щож тут смішного?

Самособою, Юрчика дуже вразило, що ніхто не оцінив його „веселої історії".

— Ти дуже дурненький, Юрчику! — каже сердито мати.

— Я не знаю, хто дурний! Нині вранці я сам чув, як Ганя сказала до тата: „Ось уже другий місяць, а все ще нічого нема", а тато схопився за голову й усе говорив: „А то весела історія!"

—o—

Мадярський письменник Ф. Мольнар любить дуже довго спати, а ніколи не виходить на вулицю перед полуднем. Раз візвали Мольнара до суду на свідка на 9-ту годину рано. Мольнаровому приятелеви залежало дуже на тому, щоби Мольнар був на розправі, тому попросив його, щоби позволив йому переночувати в себе. Хотів допильнувати, щоби Мольнар не спізнився на розправу.

В годині пів до девятої оба були вже на вулиці. Мольнар, на-пів притомний та заспаний, не міг надивуватися, що на вулиці так вчасно такий рух.

Слухай — чи ті всі люди то також свідки? — спитав він приятеля.

—o—

— Скільки літ іде німецький голос до неба?

— Щож це за питання? Відкіля ми це можемо знати?

— Сімнацять літ.

— Чому саме сімнацять літ?

— При кінці 1914-го року, як Англія приступила до протинімецької коаліції, Німці говорили: „Гот штрафе Енглянд!" („Боже, покарай Англію!"), а щойно при кінці 1931-го року заломився англійський фунт.

ТАРЗАНІВ СИН.

(80)

Copyright, 1930, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

80 MAXON

Меріем стояла перед жорстоким шейком. Вона вся тряслася зі страху, бо бачила, що шейк її пізнав. Вона тепер пригадувала зі страхом ті страшні роки життя, коли так тяжко над нею знущався шейк. Вона вже не думала, що знову попаде в руки цього жорстокого арабського ватажка й що їй доведеться попрощати зі своїм цивілізованим життям. „Так ось ти знову вернулася до свого народу" — зі злобою прошамотів шейк.

—o—

Меріем чула, як він болючо стискає їй руку. Потім сталося знову те, що було раніше. Шейк з усього розмаху вдарив її по лиці. Дівчині потемніло в очах і вона стратила притомність. Коли Меріем опамяталася, то побачила себе в наметі. Одежа її, револьвер, а також газети з її фотографією зникли. Вона тепер була одягнена в подерте арабське вбрання, що ледви прикривало її тіло. Біля дверей сиділа огидна Мабуна.

—o—

Почалися для Меріем тяжкі дні життя. Вона мусіла працювати дуже тяжко. Шейк дав їй можливість рухатися лише в межах селища. За табор вона не могла вийти під загрозою смерти. Старий шейк часом стрічав її на праці й брав за руку та сам, поспішаючи, тягнув її за собою, щоб вона доскорше працювала. Побої ввесь час не переводилися. Вона зі слізми пригадувала ті вісім років, які прожила з Кораком, а потім на фармі незнайомого.

Де тепер був Корак, вона не знала й не сподівалася, що він знову прийде, щоб виратувати її. Та в таборі був один молодий Араб, котрий з особливою цікавістю придивлявся дівчині. Одного разу, коли Меріем сиділа в задумі, вона почула, що до неї хтось наближається. Вона очікувала доброго копняка від шейка. Та замісць того почула, що хтось обережно доторкнувся її плеча. Це був той молодий Араб, Абдуль Камак.

—o—